

קרן שלם לפיתוח שירותים
לאנשים עם מוגבלות שכלית
התפתחותית ברשויות המקומיות

صندوق شاليم، لتطوير الخدمات
للأفراد ذوي الإعاقة العقلية
التطويرية في السلطات المحلية
The Shalem Fund
for Development of Services for People with
Intellectual Disabilities in the Local Councils
פיתוח שירותים לאדם עם מוגבלות שכלית
התפתחותית ברשויות המקומיות

משתלמים

קורסי קרן שלם
לשנה"ל תשע"ט
2018-2019

כיוונים ומגמות ללימודים חדשניים
לאנשי מקצוע בתחום המוגבלות
השכלית ההתפתחותית

משרד העבודה הרווחה
והשירותים החברתיים
חוסן חברתי לישראל

תוכן עניינים

עמ'	נושא	
4	ברכות	נהלים והנחיות
5	נהלי הרשמה	
6	עבודת הסייעת המעון היום השיקומי	קורסים למדריכים ומטפלים
7	סדנאות "תראו אותי!"	
9	התערבות מכילה	
11	סגור עצמי	
13	מוגבלות שכלית התפתחותית- האדם ומשפחתו	קורסים במוסדות אקדמיים
14	תסמונות התפתחותיות	
15	חינוך פיננסי לאנשים עם מש"ה- בדרך לעצמאות	
16	" מעבר לקול "- הכשרת מנחים לשילוב שוויוני במוסיקה	
17	התערבות בשיטת אייכה להורים לילדים עם מש"ה	
18	הנגשה לשונית לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית	
19	מוגבלות בבגרות	
20	סגור עצמי לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית	
21	שירותים ומסגרות לאנשים עם מש"ה בחברה הערבית	
22	הטיפול באדם עם המוגבלות השכלית	
23	מיומנויות התערבות, למען אנשים עם מש"ה בגישת למידה משתפת, המבוססת על פתרון בעיות	
24	דרכי התערבות בעבודה עם מש"ה ומשפחותיהם	
25	מוגבלות שכלית התפתחותית – היבטים אישיים, משפחתיים וחברתיים	
26	סביבות מקדמות בריאות- תכנון מבנה בדגש על אנשים עם מש"ה	
27	מש"ה כאתגר ייחודי להתערבות בעבודה סוציאלית	
28	לימודי מוגבלות: נגישות קוגניטיבית לאנשים עם מש"ה	

עמ'	נושא	
29	סנגור עצמי לבעלי מוגבלות שכלית התפתחותית	
30	מיזמים חברתיים עסקיים לשילוב תעסוקתי	
31	סוגיות בלימודי מוגבלות והשלכותיהם בייעוץ גנטי	

שותפים יקרים,

אנו מתכבדים להציג בפניכם את עשיית קרן שלם בתחום הפיתוח המקצועי לשנה"ל תשע"ט.

בשנה זו נמשיך במגמת יצירת שפה מקצועית אחידה במסגרות הקהילה לאנשים עם מש"ה ע"י הגדלת מספרם של קורסים פנים - מסגרתים בנושאי **התערבות מכילה**, **סנגור עצמי**, ותוכנית **"תראו אותי!"**. כל זאת בדגש על כלים יישומיים, וברוח אמנת האו"ם לשוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות. קורסים אלו הינם בהתאם למדיניות משרד הרווחה ובשיתופו, בכפוף לנושאי הליבה שנקבעו ע"י מנהל מוגבלויות ובהובלת המפקחים המחוזיים והארציים.

אנו מעריכים את מאמצי ומשאבי האירגוניים המפעילים ללמידה, ומקווים כי הלומדים במסגרת הקורסים הפנים מסגרתים יפיקו את המרב מהכלים הניתנים בהם, וזאת למען טיוב איכות השירות, ולשיפור איכות חייהם של מקבלי השירות.

בשנה"ל הקרובה תתרחב תנופת חשיפת תחום המש"ה בקרב סטודנטים ואנשי סגל באקדמיה, בדגש על אנשי טיפול עתידיים. יורחב ויעמק **שיתוף הפעולה עם מוסדות אקדמיים בכל רחבי הארץ**, באמצעות תמיכת הקרן **בכעשרים קורסים באקדמיה**, אשר יתקיימו בארבעה - עשר מוסדות אקדמיים מובילים. קורסים אלו יעסקו במגוון תחומי דעת הרלוונטיים לעולמו של האדם עם מש"ה ומשפחתו, בכל תחומי חייו. אנו מאמינים כי עשיית הקרן בתחום זה, תסייע להכללה ושילוב מכבדים של אזרחי המדינה עם המוגבלות השכלית בחברה הישראלית.

עם יסודו של מנהל המוגבלויות במשרד הרווחה, בונה האגף הבכיר להערכה, הכרה ותוכניות את מגוון המענים בתחום הפיתוח המקצועי לצוותים העובדים במסגרות. ולכן, בשנה"ל תשע"ט לא יתקיימו באמצעות הקרן קורסים מקומיים/ מחוזיים/ ארציים למתנדבים, מדריכים, רכזים, מנהלים ועו"ס. נאחל בהצלחה למנהל במשימה חשובה זו.

שנת לימודים פורייה,

בברכה,

מאיר דהן	וייאן אזרן	ריבה מוסקל
יו"ר הנהלת קרן שלם ראש מועצת מזכרת בתיה	יו"ר וועדת פיתוח מקצועי, קרן שלם מנהלת אגף בכיר קהילה, מנהל מוגבלויות משרד הרווחה והשירותים החברתיים	מנכ"ל קרן שלם

- ✦ קורס עבודת הסייעת במעון היום השיקומי- ההרשמה באמצעות טופס שישלח למסגרות הרלוונטיות.
- ✦ קורסים פנים מסגרתים- מיועדים לצוותי מסגרות ייעודיות. אין אפשרות להרשמה חיצונית.
- ✦ לחלק מהקורסים האקדמיים, ניתן להצטרף כשומעים חופשיים, בתשלום.

בשאלות נוספות ניתן לפנות לתמנע גבאי מרקביץ, מנהלת תחום פיתוח מקצועי,

timna@kshalem.org.il 03-9601122

ייתכנו שינויים בתוכנית הקורסים וההשתלמויות, התעדכנו באתר הקרן :

www.kshalem.org.il

עבודת הסייעת במעון היום השיקומי

❖ היקף : 56 ש"ש

❖ קהל היעד : סייעות במעונות יום שיקומיים, מחוז ירושלים.

❖ דמי השתתפות : 150 ₪

❖ על הקורס :

הסייעת במעון היום השיקומי נדרשת למגוון תפקידים : סיוע לגננת ולצוות המקצועי בביצוע תכניות הטיפול האישית בפעוט; טיפול בצרכיו האישיים כולל האכלה, רחיצה, החתלה והלבשה, וטיפול בצרכיו הרפואיים והסיעודיים של הפעוט עם הצרכים המיוחדים. תפקידים אלה דורשים הכשרה מתאימה הן בהיבט הרגשי והן בהיבט הפיזי.

קורס חדש זה מציע הכשרה בסיסית בהיבטים אלה, ברוח שירות מכון אדם שבכוונת מנהל מוגבלויות להטמיע, מתוך תפיסה ערכית חדשנית כי יסודות ההעצמה האישית לאיכות חיים ובחירה נעוצים בהתייחסות הסביבה לפעוט כבר בגיל הרך.

מטרות : מתן ידע אודות הפעוט עם הצרכים המיוחדים והקניית מיומנויות רלוונטיות לעבודת הסייעת, ביסוס זהות מקצועית מבוססת ערכים, ופיתוח מיומנויות עבודה בצוות רב מקצועי.

תכנים מרכזיים:

- ✓ התפתחות- התפתחות תקינה ומעוכבת, היכרות עם תסמונות מרכזיות. התפתחות רגשית, חברתית ושפתית, התפתחות סנסו-מוטורית וגרייה בגיל הרך, משחק, עזרים שיקומיים, הושבה.
- ✓ הפעוט ומשפחתו- תהליכים משפחתיים ומושגים כמו דחק, שחיקה ותקווה, פיתוח גישה אמפטית, היכרות עם תהליכי האבחון ומפגש עם הורה.
- ✓ הטיפול בפעוט- היכרות עם מקצועות הבריאות, תזונה אכילה והאכלה, גמילה, טיפול והגנה לעומת הגנת יתר, בחירה, גישת הכוחות ובניית יסודות ל"עצמי" של מסוגלות ועוד.
- ✓ חוקים ונהלים, היבטים אתיים בעבודת הסייעת, ביסוס זהות מקצועית, עבודה בצוות רב מקצועי.
- ✓ בטיחות והיגיינה

✦ הקורס אינו מוכר לגמול השתלמות

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
ירושלים	סייעות מעונות יום שיקומיים מחוז ירושלים	דצמבר 2018 ואילך	מכון טראמפ	10 מפגשים אחת לשבועיים בין השעות 09:00-14:00	קרן שלם 03-9601122

סדנאות "תראו אותי!"

העלאת המודעות להופעה חיצונית בקרב אנשים עם מש"ה

- ❖ **היקף :** 20 ש"ש
- ❖ **קהל היעד :** מדריכים, מקבלי שירות ומשפחות במסגרות התעסוקה.
- ❖ **דמי השתתפות :** 1,000 ₪ למסגרת
- ❖ **על התוכנית :** לנראותו של אדם, השפעה מרחיקת לכת ומחוללת פלאים על היחס של העולם כלפיו ועל היחס שלו לעצמו. בפי חז"ל: "כבודו של אדם בגדו" – שמות רבה י"ח. אנשים עם מוגבלות שכלית מזהים לא פעם בשל המראה השונה והלא מטופח שלהם. הדבר נובע מסיבות מגוונות ביניהן חוסר מודעות אישי, הורי וכד'; חוסר הקפדה ועקביות בנושא היגינה; רצון של המטפלים בהם לגונן עליהם; חיסכון כספי, ועוד.
- ❖ **מטרות התוכנית:**
העלאת המודעות לשיפור ההופעה החיצונית של מקבלי השירות, בקרב האנשים עצמם, הצוותים והמשפחות, במטרה לעודד הסתכלות שוויונית וכדי לקדם את שילובם במארג החיים החברתי והתעסוקתי, ותוך חיזוק דימויים העצמי.
- ❖ חיזוק המסגרת כמקום בעל קוד לבוש הולם. קביעת מדדים אובייקטיביים בנושא ההופעה החיצונית בהקשר התעסוקתי/פנאי וכד'.

✦ **הקורס אינו מוכר לגמול השתלמות**

✦ **סדנאות אלה מיועדות לצוות וחניכי המסגרת בלבד**

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
מע"ש טירת הכרמל	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש כפר קרע	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מרכז ההכשרה אלווין חיפה	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת

"תראו אותי!" - המשך

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
מע"ש כפ"ס	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש טייבה	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מרכז רב נכתיים	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מרכז רב נכתיים בית אקשטיין, רמלה	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש עלי שיש, ירושלים	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש אלווין אלקודס, מזרח ירושלים	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש אלווין, אשקלון	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש כסייפה	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש יחדיו, ב"ש	צוות המסגרת, מקבלי שירות ומשפחות	יקבע בהתאמה עם המסגרת	רותי טרבס	תקבע בתאום עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת

התערבות מכילה-

תהליך התערבות להתמודדות עם התנהגות מאתגרת

❖ **היקף :** 61 ש"ש

❖ **קהל היעד :** צוותים ממסגרות היום בקהילה

❖ **דמי השתתפות :** 1,500 ₪ למסגרת

❖ **על הקורס :**

ילדים ובוגרים רבים עם מוגבלות שכלית התפתחותית מתמודדים עם בעיות התנהגות לצד הקושי האינטלקטואלי. התפרצויות והתנהגויות מסכנות, עלולות להכניס את כל הסביבה למצב חירום.

מטרת הלמידה היא לצמצם את "מצבי החרום", הן מבחינת העוצמות האובייקטיביות של ההתפרצויות והן מבחינת החוויה של הנוכחים.

על פי גישת ההתערבות המכילה, ניתן להתמודד עם ההתנהגות המאתגרת תוך כדי שמירה על כללים בסיסיים של מוסר, חמלה אנושית ונורמות טיפוליות, ולסיים את האירוע במינימום זמן ובדרך המכבדת את המתפרץ, אשר אינה משאירה אצלו משקעים ומפחיתה את הסיכוי להתפרצויות נוספות.

מטרת התוכנית:

להעניק כלים פיזיים ומנטאליים לאנשי הצוות כדי להרגיע את עוצמות התגובה של המטופל על מנת להפחית במספר ההתפרצויות, אורכן ותדירותן, ולהכשיר את הצוות לפתרון יעיל ומכיל תוך שימוש מינימאלי בהתערבות פיזית.

✦ **הקורס אינו מוכר לגמול השתלמות**

✦ **קורס פנים מסגרת המיועד לצוות המסגרת בלבד**

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
מע"ש כפר מנדא + מע"ש כאבול	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש ומרכז יום, נצרת עלית	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש טבריה	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש עראבה ומע"ש עילבון	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת

התערבות מכילה- המשך

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
מע"ש רחובות	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש גברים, שיח סוד בני ברק	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש אחיקם, ת"א	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
יוש"א אלזהרא, אלווין אלקודס, י-ם	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מרכז יום גברים שיח סוד, י-ם	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מרכז רב נכותי אופק, קריית מלאכי	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
יוש"א מוריה, אשקלון	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
יוש"א יסודות ודקלים, ב"ש	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
יוש"א עלה, בנגב, אופקים	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
יוש"א עזר מציון, נתיבות	צוות המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	התערבות מכילה	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת

סדנאות סנגור וייצוג עצמי

❖ **היקף :** 47 ש"ש

❖ **קהל היעד :** צוותים וחניכים במסגרות היום לגילאי 21 + בקהילה

❖ **דמי השתתפות :** 1,500 ₪ למסגרת

❖ **על הסדנה למרכזי התעסוקה:**

מטרת הסדנה להקנות לצוות המסגרת ונציגי מקבלי השירות הכרות עם מושגי יסוד בסנגור וייצוג עצמי, לאפשר למידה של עקרונות וערכים בתפיסת העולם המונחת בבסיס הסנגור העצמי לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, ופיתוח תכנית עבודה הנגזרת מעקרונות אלו. **תכנים מרכזיים :** הסדנה תעניק ידע בנושאים כגון : הגדרת סנגור עצמי, סוגי מסנגרים, בחינת עמדות אישיות ומקצועיות בנושאים רחבים הקשורים לעולם התוכן של סנגור עצמי לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית. במהלך הסדנה נקדיש זמן לדין במקרים ובדילמות הקשורות ליישום הגישה. הסדנה היא חווייתית ותכלול התנסויות אישיות וקבוצתיות. כחלק אינטגרלי מיישום התכנית תינתן הדרכה וליווי בהקמת קבוצת מסנגרים עצמיים מקרב מקבלי השירות במסגרת

❖ **על הסדנא למרכזי יום טיפוליים סיעודיים:**

הסדנא מיועדת לצוותי המרכזים ויישמו בה דגש על הזכות לאיכות חיים, למידת מיומנויות תקשורתיות חלופיות לדיבור, ומיומנויות מיוחדות להצגת בחירות לניהול עצמי של פעילויות יום יומיות. יושם דגש על פיתוח תכנית ייצוג עצמי אישית מותאמת לכל מקבל שירות. **מטרת הסדנא** לקדם התייחסות פרטנית לכל אדם- מורכב ככל שיהיה- על מנת להפכו שותף לחייו, לקבל מידע, להחליט החלטות ולייצג עצמו כמיטב יכולתו. **תכנים מרכזיים :** זהים לסדנת מרכזי התעסוקה. **דרכי ההטמעה** יהיו באמצעות הדרכות פרטניות לצוות, לאחר תצפיות ודיונים שיתקיימו בסוגיות שיעלו בתצפיות, וע"פ צרכיהם הספציפיים של מקבלי השירות.

★ **הסדנאות אינן מוכרות לגמול**

★ **סדנאות אלו מיועדות לצוות וחניכי המסגרת בלבד**

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
מרכז יום בית עמית, עפולה	צוות וחניכי המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	מאיה גולדמן	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מרכז רב נכותי, ראש העין	צוות וחניכי המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	מאיה גולדמן	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת

סגור עצמי - המשך

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
מע"ש אלזוין, חיפה	צוות וחניכי המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	מאיה גולדמן	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש מכון בית יעקב, ים	צוות וחניכי המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	מאיה גולדמן	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש עלי שיח, אשדוד	צוות וחניכי המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	מאיה גולדמן	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מע"ש בנימינה	צוות וחניכי המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	עפרה ברגר	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת
מרכז יום כישורית, אוהל שרה בני ברק	צוות וחניכי המסגרת	יקבע בהתאמה עם המסגרת	עפרה ברגר	תקבע בהתאמה עם המסגרת	באמצעות מנהל המסגרת

מוגבלות שכלית התפתחותית- האדם ומשפחתו

- ❖ **היקף :** 30 ש"א
- ❖ **קהל היעד :** סטודנטים לחינוך שנה א', וסטודנטים לחינוך גופני בהתמחות בצרכים מיוחדים, המכללה האקדמית לחינוך גבעת וושינגטון.
- ❖ **על הקורס :** הגישה השיקומית העכשווית, והגישה הדוגלת במתן מקום נכבד לדעת ההורים לילד בעל צרכים מיוחדים, מחזקת את המודל האקולוגי (ברונפנברגר) המתייחס לתלמיד בכליותו, תוך שהוא נותן מקום לסביבה הקרובה- המשפחה, הקהילה והתרבות. בעידן זה נחוץ להכשיר פרחי הוראה לקליטה מיטבית של תלמידים בעלי מש"ה, הן ברמת המורה הקולט, והן ברמת הכשרתו להכשיר את התלמידים בכיתה ומניעה של דעות קדומות מצדם ומצד הוריהם. מטרתה הראשית של תכנית זו היא לקדם את מודעות המורים העתידיים ולהקנות להם כלים בהוראה כדי שיוכלו לטפח ולפתח סביבה מונגשת לתלמידים עם מש"ה.
- ❖ **מטרות הקורס:**
 - ✓ הכרת ההגדרות השונות, אטיולוגיה וסיווגים.
 - ✓ הכרות עם המערכת החינוכית והשיקומית התומכת בילדים ובוגרים עם מש"ה.
 - ✓ למידה על התמודדותן של משפחות.
 - ✓ העמקה בנושא הנגשות בכלל ובהנגשה קוגניטיבית בפרט.
- ❖ **נושאים מרכזיים בקורס:**
 - אטיולוגיה של מש"ה; התמודדות; התערבויות חינוכיות ופדגוגיות; הנגשה קוגניטיבית; תיאוריית כושר ההשתנות האנושית של פוירשטיין; התערבויות מוקדמות; התערבויות שיקומיות והמעבר לבגרות; זוגיות ומיניות.
- ❖ **דרכי הוראה :** הרצאות, סדנאות, סיורים במסגרות יום בקהילה.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
מכללת גבעת וושינגטון	כמצוין מעלה	סמסטר ב' תשע"ט 20.2.19	המכללה האקדמית לחינוך גבעת וושינגטון	ימי ד' 10:00-11:45	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

תסמונות התפתחותיות

- ❖ **היקף :** 28 ש"א
- ❖ **קהל היעד :** סטודנטים לתואר ראשון במחלקה להפרעות בתקשורת בבית הספר למדעי הבריאות, אוניברסיטת אריאל בשומרון.
- ❖ **על הקורס :**

קלינאי התקשורת מהווים חלק מצוות מולטי דיציפלינארי אשר עוסק ביעוץ, טיפול ומחקר באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית ותסמונות גנטיות. תפקיד קלינאי התקשורת בצוות הוא לתת מענה בתחומי: תקשורת, שפה, דיבור, אכילה, שמיעה וכישורים חברתיים. **מטרת הקורס** היא להקנות לסטודנט ידע אודות מאפיינים התפתחותיים של אנשים עם מוגבלות שכלית והפנוטיפ של תסמונות נפוצות, כבסיס להשתלבותו בצוות רב מקצועיים טיפולי או חינוכי.
- ❖ **תכנים עיקריים :**
 - ✓ הכרת מודל The International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) של ארגון הבריאות העולמי אשר מדגיש את חשיבות ההשתתפות והתפקוד של הפרט כבסיס לתפיסה טיפולית.
 - ✓ למידת ההגדרה והמאפיינים של מוגבלות שכלית התפתחותית.
 - ✓ הכרת תסמונות ששכיחותן גבוהה ו/או תסמונות עם מאפיינים ייחודיים שהטיפול בהם הוא בתחומי העיסוק של קלינאי התקשורת
- ❖ **דרכי הוראה :** למידה פרונטלית, מרצים אורחים מומחים בתחומם, וסיור במסגרת יום בקהילה.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
אוני' אריאל	כמצוין מעלה	סמסטר א' תשע"ט 18.10.18	אוני' אריאל, המחלקה להפרעות בתקשורת	ימי ה' 13:00-14:30	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

חינוך פיננסי- בדרך לעצמאות

- ❖ **היקף :** 45 ש"א
- ❖ **קהל היעד :** סטודנטים לתואר ראשון, המחלקה לכלכלה, אוניברסיטת בן גוריון.
- ❖ **על הקורס :** חינוך פיננסי חשוב ורלוונטי לכל אדם בכל שלב בחייו, קל וחומר לאנשים בעלי מוגבלות שכלית אשר מעוניינים בעצמאות אישית לשיפור איכות חייהם, תפקודם ולשילובם בחברה כאזרחים עצמאיים, מעורבים ותורמים. הטמעת החינוך הפיננסי תעשה על ידי סטודנטים לכלכלה אשר ירכשו במהלך הקורס את המיומנויות הנחוצות להעברת תכנים אלו.
- ❖ **מטרות :**
 - לחשוף את הסטודנטים לאוכלוסיית האנשים עם מש"ה; לחשוף את הסטודנטים לעקרונות החינוך הפיננסי ולמודלים שונים העוסקים בכלכלה וחברה בארץ ובעולם; לתת בידי אנשים עם מש"ה ידע וכלים בסיסיים להתנהלות פיננסית ועקרונות יסוד בניהול תקציב אישי.
- ❖ **תכנים עיקריים :**
 - אחריות חברתית וברור ערכי- הכרת השונה ומחויבות החברה לשונה, חשיפת מגוון אפשרויות והמודלים בארץ ובעולם לחינוך פיננסי לאוכלוסיית מש"ה. הכרת מערכת מושגים פיננסיים והקניית עקרונות החינוך הפיננסי וצרכנות נבונה, כלכלה וחברה - מערכת יחסי הגומלין.
 - מפגש עם נציג משרד הרווחה להיכרות עם מגמות ומודלים לשילוב תעסוקתי בהווה ובעתיד, ומפגש עם רכזי תכניות פיננסיות – פעמונים, בנק וכדומה. מיפוי המודלים החדשים לשילוב אנשים עם מש"ה בתעסוקה ובעסקים קיימים/אחריות תאגידית/ עסק חברתי/ זרוע מניבת הכנסה בעמותה ואחר. הכרת מערך הדרכה להיכרות עם תקציב המותאם לאוכלוסיית היעד, בניית תקציב אישי ומשפחתי ומעקב פיננסי לבעלי מש"ה, ומתן כלים בסיסיים לסטודנטים בתחום ההנגשה הקוגניטיבית.
- ❖ **דרכי הוראה :**
 - סימולציות שנאצרו במיוחד לתכנים אלו, מרצים אורחים, סיור ומפגשים עם אנשים עם מש"ה, סרטונים וסדנאות. הקורס יתקיים במרכז הסימולציה החברתי " קוביית רוטשילד" באוניברסיטה.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
אוניברסיטת בן גוריון בנגב	סטודנטים לתואר ראשון, המחלקה לכלכלה	סמסטר ב' תשע"ט 26.2.19	אוניברסיטת בן גוריון, המחלקה לכלכלה	ימי ג' 14:00-17:00	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

"מעבר לקול" -

הכשרת מנחים לשלוב שיוויני במוסיקה

- ❖ **היקף :** 28 ש"א
- ❖ **קהל היעד :** סטודנטים לתואר שני במחלקה למוסיקה, המסלול תרפיה במוסיקה, בשילוב משתתפי תוכנית "כלים שלובים", אוניברסיטת בר אילן.
- ❖ **על הקורס :**
קורס זה שואב השארתו ממיזם "מעבר לקול" – מיזם מוזיקלי-קהילתי המיועד לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית ולאנשים מהקהילה, בו אלו גם אלו לוקחים חלק במקהלה משותפת, אשר השיתוף השיוויני בה הוא העיקרון היסודי והוא גם ייחודו של המיזם.
- ❖ **מטרות :**
מטרות הקורס המוצע הן הכשרת דור של מוזיקאים ואנשי קהילה אשר יוכלו לקחת על עצמם פרויקטים מוזיקליים משולבים, תוך הכרות והגברת המודעות של הסטודנטים כלפי אנשים עם מש"ה והפיכתם של הסטודנטים לסוכני שינוי בחברה.
- ❖ **תכנים מרכזיים :**
 - ✓ רקע עיוני אודות אנשים עם מש"ה
 - ✓ שירה במקהלה והובלת מקהלה
 - ✓ התנסות בהשתתפות במקהלה משולבת הלכה למעשה בהשתתפות סטודנטים מן המניין ובנוסף, אנשים עם מש"ה.
 - ✓ תכנון פרויקט חברתי מבוסס על עקרונות המודל לשילוב שיוויני ובדיקת היתכנותו.
- ❖ **דרכי הוראה :**
הרצאות עיוניות, סרטים והקלטות להדגמה, דיון משולב עם הסטודנטים, לימוד חוויתי ע"י השתתפות במקהלה המשולבת ותכנון פרויקט סיום.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
המחלקה למוסיקה, אוני' בר אילן	כפי שצוין מעלה	סמסטר א' תשע"ט 15.10.18	אוני' בר אילן	ימי ב' 14:00-16:00	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

התערבות בשיטת אייכה להורים לילדים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

- ❖ **היקף :** 56 ש"א
- ❖ **קהל היעד:** סטודנטים לתואר שני העובדים בשטח – פסיכולוגיה קלינית, נירופסיכולוגיה, עבודה סוציאלית, חינוך מיוחד, יעוץ חינוכי ולקויות למידה, **האוניברסיטה העברית.**
- ❖ **על הקורס :** דוח משרד הכלכלה משנת 2016 (אלפסי – הנלי) מורה כי 82% מההורים לילדים בעלי מוגבלויות שהשתתפו בסקר דיווחו כי ההורות לילד בעל מוגבלות משפיעה על מצבם התפקודי והרגשי וכ-70% עד 79% מההורים דיווחו על קשיים בתפקוד ההורי ורצון להסתייע בהדרכה הורית כאשר הבקשה להדרכה הורית עלתה עם גיל הילדים. מטרת הקורס הנכחי בנושא "התערבות בשיטת אייכה להורים לילדים עם מוגבלות שכלית התפתחותית" הינה להפגיש את הסטודנטים עם התחום של מוגבלות שכלית התפתחותית, הורות לילדים עם מוגבלות שכלית התפתחותית והתערבות בשיטת אייכה לטובת שיפור איכות החיים של ההורים והילדים כמו גם של כל שאר חברי המשפחה והסביבה.
- ❖ **תכנים עיקריים:**

מבוא ורקע - נושאים בבסיס העבודה הטיפולית עם אנשים עם מש"ה למידת שיטת אייכה- היבטים תיאורטיים, סדנאות ומפגשים עם הורים. נלמד את הבסיס לשיטת אייכה ונדון בה וביישומה להורים שלהם ילדים עם מש"ה. נדון בהיסטוריה של התפתחות שיטת אייכה ובמקורות הידע עליהם היא נשענת. נדון במושגים מרכזיים של השיטה: סביבה מתירה, סביבה מגדלת, מתן כיוון, שפה מגדלת, שושנת היחסים הייחודית לשיטת אייכה. נטמיע את המושגים באמצעות דוגמאות, והצגת מקרה. התלמידים יקבלו כלים לקדם את התפתחות הילדים באמצעות הדרכת הורים בשיטת אייכה ויישמו את הנלמד במסגרת ליווי הורים שיתנדבו לתהליך של התייעצות קצרה.
- ❖ **דרכי הוראה:**

מרצים מתחום המש"ה ומומחים בשיטת אייכה. הצגות מקרה, התנסות בהדרכת הורים לילדים עם מש"ה.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
המחלקה לפסיכולוגיה, האוני' העברית	כפי שצוין מעלה	סמסטר א' תשע"ט 14.10.18	האוני' העברית	ימי א' 14:15-16:00	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

הנגשה לשונית לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

❖ **היקף : 28 ש"א**

❖ **קהל היעד :** סטודנטים לתואר ראשון בחוג ללשון העברית, **המכללה האקדמית אחווה**

❖ **על הקורס :** אנשים עם מוגבלות שכלית חווים לעתים קרובות קושי להבין את הכתוב או את הנאמר ולהגיב אליו כראוי. עם זאת, כאשר הצגת המידע נגישה וברורה להם, הרי לרוב יוכלו להגיב אליו בצורה מתאימה. כדי שניתן יהיה להנגיש את המידע לאוכלוסיית היעד בצורה נכונה ומקצועית, נדרשים מנגישים בעלי ידע ומומחיות מתאימים. קורס זה נועד להכשיר סטודנטים המתמחים בלימודי הלשון לעסוק בהנגשת מידע לאנשים עם מוגבלות שכלית ובכך למלא את הצורך באנשי מקצוע מומחים בתחום. בקורס נכיר את החקיקה והתקינה בתחום הנגשת המידע לאנשים עם מוגבלות, נלמד על הכישורים של אנשים עם מש"ה בתחום השפה והאוריינות, נכיר את ההנחיות להנגשה לשונית ופישוט לשוני לאוכלוסיה זו ונתנסה ביישומן הלכה למעשה.

❖ **תכנים מרכזים :**

- ✓ מבוא להכרת האוכלוסיה ומאפייניה- מהי מוגבלות? מי הם האנשים עם המוגבלות הקוגניטיבית; מי הם האנשים עם המוגבלות השכלית התפתחותית? מהי נגישות?
- ✓ מבוא להנגשה לשונית: מהי הנגשה לשונית, שפה פשוטה ופישוט לשוני?
- ✓ מן התיאוריה למעשה: עקרונות ופרקטיקה בהנגשת התוכן, בהנגשת התחביר, בהנגשת המורפולוגיה ; עקרונות בבניית מילון מונחים נגיש ; בקרת איכות וקבוצת מבקרים עקרונות בפישוט לשוני של שפה דבורה
- ✓ אמצעים לתמיכה במידע הכתוב: עיצוב גרפי ותפקידו בהנגשת מידע ; שימוש בסמלים לתמיכה במידע המונגש
- ✓ היבטים משפטיים בהנגשת מידע : בראי החקיקה והתקינה ;אתיקה וזכויות יוצרים

❖ **דרכי הוראה :** הרצאות מקוונות, מצגות, סרטונים, סיורים, עבודה פרטנית ובקבוצות

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
המכללה האקדמית אחווה	כפי שצוין מעלה	סמסטר ב' תשע"ט 3.3.19	המכללה האקדמית אחווה	קורס מקוון	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

מוגבלות בבגרות

❖ היקף : 26 ש"א

❖ **קהל היעד :** סטודנטים לתואר ראשון, שנה ד', חוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת תל אביב.

❖ **על הקורס :** הקורס יעסוק בתהליך ההתערבות בריפוי בעיסוק בקרב אנשים בוגרים עם מוגבלות ובני משפחותיהם. מוגבלות בבגרות נובעת מלקות בתחומים שונים כגון פיסית, נפשית, חושית או שכלית, וכתוצאה מאבחנות מגוונות כגון מגבלה שכלית התפתחותית, אוטיזם או מחלה כרונית. אנשים עם מוגבלות בבגרות מתמודדים עם מגוון חסמים ואתגרים להשתתפות פעילה ומשמעותית בעיסוקים רבים כולל השכלה גבוהה, עבודה, דיור בקהילה וניהול זוגיות וחיי משפחה. בקורס זה יחשפו הסטודנטים לסוגיות ולדרכי טיפול בריפוי בעיסוק, וכן לתוכניות ויזמות שנועדו לקדם את שילובם של אנשים עם מוגבלות בבגרות בחברה.

❖ מטרת הקורס :

- ✓ היכרות עם תפיסות ומודלים על מוגבלות
- ✓ הבנת תפקיד הריפוי בעיסוק בקרב אנשים עם מוגבלות בגיל הבגרות
- ✓ היכרות עם תכניות ושירותים עבור אנשים עם מוגבלות בגיל הבגרות
- ✓ התנסות בחיפוש וריכוז משאבים, ומתן המלצות להתערבות בריפוי בעיסוק בקרב אנשים עם מוגבלות בבגרות

❖ תכנים מרכזים :

- ✓ תפיסות ומודלים של מוגבלות
- ✓ ריפוי בעיסוק ואנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית
- ✓ טיפול בריפוי בעיסוק בקרב אנשים בוגרים עם ASD
- ✓ להתבגר עם שיתוק מוחין
- ✓ תוכניות מעבר
- ✓ קידום תהליכי התפתחות קריירה בקרב אנשים עם מוגבלות
- ✓ מפגש עם אנשים עם מוגבלות שכלית והכרת האתגרים ממקור ראשון
- ✓ אנשים עם מוגבלות בהשכלה הגבוהה ובהכשרה מקצועית

❖ **דרכי הוראה :** שיעורים פרונטליים, מרצים אורחים, מפגשים עם אנשים עם מוגבלות, סיורים

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
אוני' ת"א	כפי שצוין מעלה	סמסטר א' תשע"ט 18.10.18	החוג לריפוי בעיסוק, אוני' ת"א	ימי ה' 14:15-15:45	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

סגור עצמי לבעלי מוגבלות שכלית התפתחותית

- ❖ **היקף :** 30 ש"א
- ❖ **קהל היעד :** בוגרות הסמינר, בשנה הראשונה לעבודתן בתחומי החינוך ובתחומים אחרים, סמינר בית יעקב, מרכז ההשתלמויות, תפארת החיים, אשדוד.
- ❖ **על הקורס :** אנשים עם מוגבלות הם חלק בלתי נפרד מכל חברה בה הם מצויים. אנשי המקצוע, ההורים והקהילה אמונים על סיוע, תמיכה וטיפול בהם מתוך רגשות של אהדה וחמלה. המודל החברתי מבקש להציע תובנות ותפיסות המדגישות את ההעצמה, יכולת הבחירה וזכותם של אנשים עם מוגבלות לעצב את חייהם בהתאם להעדפותיהם. תפקידה של החברה היא לתמוך בהגשמת את שאיפותיהם ורצונם. בוגרות הקורס תהיינה גרעין להובלת שינוי תפיסתי בתחום המודעות להעצמת אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית כמדברים בעד עצמם.
- ❖ **מטרת הקורס :** הכרת המודל החברתי של המוגבלות וכלים למיצוי זכויות - ידע, מודעות ודרכי פעולה.
- ❖ **תכנים מרכזים :**
 השקפה תורנית וערכים של כבוד לכל אדם
 אחריות החברה ביצירת שוויון הזדמנויות לאנשים עם מוגבלות
 תפיסת אוטונומיה מול סיכון- רצון האדם מול טובת האדם
 בחירה וזכות לטעות
 עקרונות אלו ייבחנו במעגלי ההשתייכות השונים של אדם עם מוגבלות - במסגרת בית הספר, המשפחה, הקהילה והמדינה.
- ❖ **דרכי הוראה :** מפגשים עם אנשים עם מוגבלויות ובני משפחה, ובעלי תפקידים שונים המציגים גישה ייחודית בתחום. אופן ההוראה יהיה בהרצאות, סדנאות, סימפוזיונים וסיור מסכם. קריאת חומר רקע ועבודה מסכמת.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
סמינר בית יעקב, תפארת החיים, אשדוד	כפי שצוין מעלה	סמסטר א' תשע"ט 10.10.18	סמינר בית יעקב, תפארת החיים, אשדוד	ימי ד' 19:00-21:45	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

שירותים ומסגרות לאנשים עם מש"ה בחברה הערבית

- ❖ **היקף : 144 ש"א**
- ❖ **קהל היעד :** סטודנטים לתואר ראשון, בחוג לחינוך ולחברה, מהחברה הערבית, הקריה האקדמית אונו.
- ❖ **על הקורס :** קורס שנתי ומקיף, המשלב למידה תיאורטית והתנסות מעשית. הקורס יבחן בהרחבה סוגיות הקשורות לאנשים עם מש"ה בחברה הערבית - השירותים והמסגרות הקיימים, ואלו החסרים. תינתן התייחסות להדרה כפולה של אנשים אלו בחברה הערבית והתייחסות למאפיינים כגון מגורים בפריפריה, עוני, מחסור בשירותים וחוסר נגישות פיזית ושפתית לשירותים קיימים, המהווים חסמים משמעותיים המשפיעים על השתתפותם של אנשים אלו בקהילה. הקורס יעסוק באופן תאורטי ויישומי במיפוי והבנה מעמיקה של הקשיים עימם מתמודדת אוכלוסייה זו כמו גם בפיתוח מענה, שירותים והתאמות יישומיות. הקורס יכלול לצד למידה בכיתה גם התנסות מעשית בארגונים רלוונטיים בחברה הערבית ומטרתו להוות פלטפורמה לקידום החשיבה ופיתוח יוזמות חינוכיות לאוכלוסייה זו. בכל סמסטר יתקיים יום סיור לארגונים ושירותים לאנשים עם מוגבלות שכלית שיאפשר את העמקת ההיכרות והקשר עם השטח.
- ❖ **תכנים מרכזים :**
 - ✓ היסטוריה ועמדות כלפי אנשים עם מוגבלות ומש"ה- הגדרות, אטיולוגיה ומאפיינים
 - ✓ מיפוי צרכים/קשיים ויכולות על פי פילוח של תחום עבודה, לימודים, פנאי ועוד.
 - ✓ מדיניות וחקיקה, רצף שירותים, מנהל מוגבלויות
 - ✓ סטיגמות כלפי אנשים עם מש"ה בדגש על החברה הערבית
 - ✓ גישות ופרקטיקות - בין התאמות מכליליות, להתאמות פרטניות.
 - ✓ יסודות בסנגור וייצוג עצמי- "שום דבר עלינו בלעדינו", כולל תמיכה בקבלת החלטות בחברה הערבית
 - ✓ התמודדות אישית והתמודדות משפחתית – מוגבלות שכלית במעגל החיים
 - ✓ ממוסד לדיור בקהילה
 - ✓ יסודות בהנגשה קוגניטיבית- הנגשה ופישוט לשוני
- ❖ **דרכי הוראה :** למידה פרונטלית, סדנאות, סיורים ומפגשים עם אנשים עם מש"ה, ניתוח תאורי מקרה, התנסות מעשית, פרויקט גמר

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
הקריה האקדמית אונו	כפי שצוין מעלה	סמסטר א' תשע"ט 14.10.18	החוג לחינוך וחברה, הקריה האקדמית אונו	ימי א' 14:30-17:00	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

הטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית

- ❖ **היקף :** 32 ש"א
- ❖ **קהל היעד :** סטודנטים לתואר ראשון ושני מהמחלקות השונות בפקולטה למדעי הבריאות באוניברסיטת אריאל.
- ❖ **על הקורס :**

הקורס הנוכחי מהווה קורס בסיס שיאפשר היכרות של הסטודנטים ואוכלוסיית המטפלים העתידים, עם עולמם של האנשים עם מש"ה. אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית מהווים אוכלוסיית שוליים בחברה ולכן אינם מקבלים התייחסות שוויונית בתחומים רבים, ביניהם הטיפול הרפואי והטיפול בתחומי מקצועות הבריאות. מטרת הקורס לחשוף בפני סטודנטים את עולמו של האדם עם המש"ה לעלות את המודעות לצרכיו הייחודיים, ולהקנות כלים לדרכי טיפול מיטביות. כל זאת על מנת לקדם את השירותים הניתנים לאוכלוסייה זו.
- ❖ **מטרות :** הכרות בסיסית עם אטיולוגיה ותסמונות, ומגוון דרכי הטיפול ורצף השירותים הקיים, משפחתו של האדם ומעגל חייו, תוך שאיפה לייצר עמדות חיוביות.
- ❖ **תכנים מרכזיים :**

הגדרות ומושגי יסוד בנושא מש"ה, אטיולוגיה של מש"ה, תסמונות מוכרות עקרונית עבודה עם אנשים עם מש"ה, פיזיותרפיה, תזונה, וסיעוד מותאמים לאוכלוסייה תקשורת מותאמת כולל הנגשה קוגניטיבית ופישוט לשוני, ריפוי בעיסוק, הטיפול במוסיקה וטיפולים נוספים - הידרותרפיה, רכיבה טיפולית שילוב וההכלה בחברה של אנשים עם מש"ה הורות לילדים עם מש"ה
- ❖ **דרכי הוראה :** הרצאות פרונטליות, מגוון מרצים אורחים, מפגש עם הורה, סיור

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
אוני' אריאל	סטודנטים מהמחלקות השונות בפקולטה למדעי הבריאות	סמסטר א' תשע"ט 15.10.18	אוני' אריאל	ימי ב' 15:00-17:00	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

מיומנויות התערבות, למען אנשים עם מש"ה בגישת למידה משתפת, המבוססת על פתרון בעיות

❖ היקף : 56 ש"א

❖ קהל היעד : סטודנטים לתואר ראשון בריפוי בעיסוק, אוני' חיפה

❖ על הקורס :

❖ **רציונל ומטרות** - לחשוף את הסטודנטים למפגש עם אנשים עם מוגבלות שכלית (מש"ה), בעיקרם בוגרים ומבוגרים ולמשוך אותם לעבוד בתחום; שיפור תהליך איסוף מידע, שינוי עמדות והעשרת ארגז הכלים והידע בדבר תכנון ויישום תכניות התערבות לאנשים עם מש"ה, ובכללם אנשים עם מוגבלות מורכבת ובני משפחה שלהם; חשיבה עצמאית על תיאורי מקרה והכנת תכנית התערבות; שיפור מיומנויות דיווח; שיפור מיומנות עבודה בצוות.

❖ **תכנים עיקריים** –

- ✓ הכרת המדיניות המסגרות וסל השירותים הקיים למען אנשים עם מש"ה.
- ✓ איסוף מידע וקביעת מטרות התערבות
- ✓ מפגשים וראיונות עם אנשים עם מש"ה והורים, כבסיס לתיאורי המקרה.
- ✓ הערכה והתערבות ברפוי בעיסוק – בגיל צעיר ובקרב בוגרים.
- ✓ הכנה לתעסוקה
- ✓ הכנת תכנית התערבות לתיאורי המקרה שפגשנו
- ✓ כתיבת דו"חות ותיעוד
- ✓ סיור במסגרת לא מוסדית

❖ **דרכי הוראה** –

- ✓ שעורים פרונטאליים והרצאות אורח
- ✓ עבודה בקבוצות ובחוליות קטנות, בגישת Project/problem based learning, בהנחית מרפאות בעיסוק.
- ✓ מפגשים עם אנשים עם מש"ה וסיור במסגרת בקהילה – מגורים ו/או תעסוקה

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
אוני' חיפה	כפי שצוין מעלה	סמסטר א' תשע"ט 15.10.18	החוג לריפוי בעיסוק, אוני' חיפה	ימי ב' 12:15-15:45	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

דרכי התערבות בעבודה עם אנשים עם מש"ה ומשפחותיהם

- ❖ **היקף :** 28 ש"א
- ❖ **קהל היעד :** סטודנטים לתואר ראשון בעבודה סוציאלית, שנים ב' וג', האוניברסיטה העברית.
- ❖ **על הקורס :** הקורס יעסוק בהכרות האוכלוסייה עם מש"ה ובני משפחותיהם ויכלול הרצאות, הכרות מספר מסגרות רלוונטיות בירושלים, דיון בסוגיות מרכזיות בתחום ההתערבות עם אנשים עם מש"ה ובני משפחותיהם עם מרצים אורחים שהינם אנשי מקצוע העובדים עם האוכלוסייה.
- ❖ **מטרות הקורס :**

בשנים האחרונות העבודה עם אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית מתקבלת כתחום חשוב ומרכזי מאד בעבודה סוציאלית. מחויבותו המקצועית של העובד הסוציאלי הינה לתרום לאיכות החיים ורווחת האדם עם המוגבלות ובני משפחתו. העובד הסוציאלי מתבסס בעבודתו על העמדה הערכית העדכנית אשר מכירה בכוחות הפרט ומתמקדת בשיח זכויות של אנשים אלה.
- ❖ **נושאים מרכזיים :**

היבטים רגשיים של האבחון גנטי בהריון ולאחר לידה, אחאות והורות לילד עם מש"ה, עמדות כלפי אנשים עם מש"ה, תהליך אבחון ורצף שירותים בקהילה.
- ❖ **דרכי הוראה :** הרצאות, סרטים, סיורים, הכרות עם מספר מסגרות בירושלים, מרצים אורחים, מפגשים עם אנשים עם מש"ה ובני משפחה, תיאורי מקרה ומשחקי תפקידים.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
האוני' העברית	כפי שצוין מעלה	סמסטר ב' תשע"ט 12.3.19	ביה"ס לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית האוניברסיטה העברית	ימי ג' 8:30-10:00	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

מוגבלות שכלית התפתחותית – היבטים אישיים, משפחתיים וחברתיים

- ❖ **היקף :** 26 ש"א
- ❖ **קהל היעד :** סטודנטים בתכנית ההשלמה לתואר שני בעבודה סוציאלית, ביה"ס לעבודה סוציאלית אוני' בר אילן
- ❖ **על הקורס :** על אף התמורות החיוביות וההתקדמות בהכלה ובהשתתפות אנשים עם מוגבלות שכלית בחברה, עדיין רווחים באוכלוסייה הכללית, ובכלל זה בקרב עובדים סוציאליים, חוסר ידע ועמדות שליליות כלפי ילדים ומבוגרים עם מש"ה. החשיפה לידע והמפגש עם אנשים עם מש"ה עשוי לתרום לשינוי עמדות אלה ולקדם התערבויות מבוססות ראיות, ברוח גישת זכויות האדם.
- ❖ **מטרות :**

מטרת הקורס היא לחשוף את הסטודנטים להיבטים האישיים, המשפחתיים והחברתיים בהתמודדות עם מוגבלות שכלית התפתחותית. במהלך הקורס ידונו מושגים, גישות ומודלים של מוגבלות, על מנת לפתח מודעות לתהליך שעובר הפרט ומשפחתו לאורך מהלך החיים. כמו כן ידונו נושאים הקשורים להדרה, הכלה, השתתפות חברתית וסנגור עצמי בצד השיח אודות זכויות אנשים עם מש"ה בחברה המודרנית.
- ❖ **נושאים מרכזיים :**

הקורס מתמקד בהיכרות עם עולם המוגבלות שכלית-התפתחותית, מפרספקטיבה פרטנית, משפחתית וחברתית. הנושאים המרכזיים הינם זהות מוגבלות, השתתפות חברתית, סנגור עצמי והגדרה עצמית, ואסטרטגיות התמודדות אישיות ומשפחתיות. בקורס אף נרחיב על התמורות שחלו בעמדות כלפי אנשים עם מוגבלויות, מהדרה חברתית לעבר שילוב בקהילה ושיח זכויות, תוך התמקדות במדיניות חברתית עכשווית בתחום המש"ה.
- ❖ **דרכי הוראה :** הרצאות ודיונים תיאורטיים, מרצים אורחים, סדנאות קבוצתיות, סיור במסגרת יום בקהילה, מפגש עם אדם עם מש"ה.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
אוני' בר אילן	כפי שצוין מעלה	סמסטר ב' תשע"ט 21.2.19	ביה"ס לעבודה סוציאלית, אוני' בר אילן	ימי ב' 10:00-12:00	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

"סביבות מקדמות בריאות" תכנון מבנה לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

❖ היקף : 130 ש"א

❖ קהל היעד : סטודנטים לתואר ראשון, שנים ג' ד' בפקולטה לאדריכלות ובינוי ערים, טכניון.
על הקורס :

"We shape our buildings; thereafter they shape us." - Winston Churchill

לתכנון הסביבה הפיזית ישנה השפעה מרחיקת לכת על תפקודו של האדם. לעתים תכנון המרחב עלול להערים קשיים על הבא בפתחו; לעתים הוא משמש כלי עזר ומקל על שהייתו של האדם בו. עבור אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית פעולות יומיומיות, שנתפסות כפשוטות עבור רובנו, מהוות אתגר יומיומי מורכב, שכן התפקוד הקוגניטיבי ולעתים התפקוד המוטורי אצל אנשים עם מש"ה הוא נמוך והם מתמודדים עם קושי משמעותי ברכישת מיומנויות למידה ותקשורת. כיצד אם כן, מתכננים סביבה המותאמת לצורכיהם של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית? במסגרת הסטודיו "סביבות מקדמות בריאות" יתנסו הסטודנטים בתכנון מבנה עבור אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית. הדיון בסטודיו ייגע באופן שבו המרחב והחלל עשויים להכיל או להדיר את השונה ובפוטנציאל של האדריכלות לשמש מכשיר להסרת חסמים עבור אוכלוסייה עם צרכים מיוחדים.

העבודה בסטודיו תתבצע באמצעות פיתוח פרויקט אדריכלי (תכנון מבנה) בליווי הרצאות אורח ובמפגשים עם האוכלוסייה המיוחדת (במסגרת סיורים) עבורה יתכננו הסטודנטים.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
הטכניון	סטודנטים לתואר בוגר, שנים ג' ד'	סמסטר א' תשע"ט 21.10.18	פקולטה לאדריכלות ובינוי ערים, הטכניון	ימי א' ו- ד' 14:30-19:30	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

מש"ה כאתגר ייחודי להתערבות בעבודה סוציאלית

- ❖ **היקף :** 42 ש"א
- ❖ **קהל היעד :** סטודנטים לתואר ראשון בעבודה סוציאלית, **המכללה האקדמית צפת.**
- ❖ **על הקורס :** פעמים רבות זהותם המקצועית של אלו העובדים עם אנשים עם צרכים מיוחדים בכלל ועם מוגבלות שכלית התפתחותית (מש"ה) בפרט אינה ברורה. רבים מן העוסקים במלאכה מתקשים להגדיר את תפקידם ואת "כלי העבודה" העומדים לרשותם. בקורס הנוכחי ננסה לחפש תשובות לסוגיות אלה. נתמקד בתפקידו של העובד הסוציאלי ובתמיכות הנחוצות לאנשים בוגרים עם מש"ה ולבני משפחותיהם.
- ❖ **נושאים מרכזיים :** נכיר את האתגרים הייחודיים של העוסקים במחקר ובשדה, תוך דגש בנקודת מבטם של אנשים עם מש"ה ביחס לחייהם. נשווה בין מודלים תיאורטיים וגישות להתייחסות ונבחן כיצד חינוך שיקום וטיפול חוברים יחד כדי להציע פרספקטיבות חדשות להמשגה ולהתייחסות, בהתאם לצרכים הייחודיים העולים מן השדה. נכיר את האתגרים הייחודיים בעבודתו של העובד הסוציאלי בליווי ותמיכה של אנשים בוגרים עם מש"ה ובני משפחותיהם, תוך התייחסות לרמת הפרט, המשפחה, הקבוצה והקהילה ונתייחס הן לסוגיות מחיי היום יום והן לסייע והתערבות בצמתים משמעותיים ובמשברים. נתייחס למגמות התפתחות בארץ ובעולם ולסוגיות ייחודיות הנגזרות מהמציאות הרב תרבותית בישראל.
- ❖ **דרכי הוראה :** הרצאות, תרגילים, הצגות מקרה, סרטים, סימולציות ומפגשים עם אנשים עם מש"ה ואנשי המקצוע המלווים אותם (באמצעות סיור/ הרצאות אורח). כתיבת מחקר שדה (במתכונת של סמינר חובה) ומחקר תיאורטי (במתכונת של סמינר רשות).

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
המכללה האקדמית צפת	סטודנטים לתואר ראשון בעבודה סוציאלית	סמסטר א' תשע"ט 17.10.18	המכללה האקדמית צפת	ימי ד' 14:00-17:00	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

נגישות קוגניטיבית לאנשים עם מש"ה

❖ היקף : 28 ש"א

❖ קהל היעד : סטודנטים לתואר ראשון בחינוך מיוחד, המכללה האקדמית אורנים.

❖ על הקורס : בעשורים האחרונים התפתחה גישה חדשה להבנה וללמידה על מוגבלויות:

Critical Disability Studies - לימודי מוגבלות, הממקדת את תשומת הלב להקשר בו המוגבלות מתעצבת ונוצרת ולא לפרט עם מוגבלות. כ 0.5% בארץ ובעולם הם אנשים עם מש"ה, אנשים אלו מתמודדים עם קשיים בנגישות קוגניטיבית של סביבתם הקרובה. הבנת צרכיהם להנגשה קוגניטיבית ופעולות אקטיביות עשויות להגדיל השתתפות של אנשים עם מש"ה בחברה. לפי כך מטרת הקורס תהייה:

- ✓ התעדכנות במחקר תיאורטי ויישומי על מוגבלות שכלית התפתחותית.
- ✓ מפגש בלתי אמצעי עם אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית והכרות עם אורחות חייהם.
- ✓ חשיפה לנגישות קוגניטיבית ויישומה בסביבות חיים שונות.
- ✓ איתור צרכים להנגשה קוגניטיבית לאנשים עם מוגבלות שכלית
- ✓ התנסות בהכנת חומרי הוראה מותאמים לכללי נגישות קוגניטיבית ופישוט לשוני.

❖ נושאים מרכזיים :

- ✓ הכרות עם צרכים של אנשים עם מש"ה ועם חסמים בהשתלבותם, ע"פ ממצאי מחקרים
 - ✓ הכרות עם אורחות חיים של אנשים עם מש"ה
 - ✓ מהות ההנגשה הקוגניטיבית ואיתור צרכים להנגשה בקרב אנשים עם מש"ה כולל התנסות בהכשרה מעשית.
 - ✓ יצירת כלים בפישוט לשוני המסבירים מהי נגישות קוגניטיבית.
 - ✓ התנסות בהכנה של כלים להוראה מונגשים קוגניטיביים ומבוססים על ידע בפישוט לשוני.
- ביחידה זו יושם דגש על הכנת כלים להוראה העונים על הצרכים שאותרו במקומות ההכשרה ובמפגשים אנשים עם מוגבלות שכלית.

❖ דרכי הוראה :

שימוש בדרכי הוראה של PBL – למידה מבוססת פרויקטים, עבודה בקבוצות על שלושה פרויקטים: הצגת מחקר עדכני, הכנת חומרי הסברה על נגישות קוגניטיבית והכנה של חומר הוראה מבוסס פישוט לשוני והצגתם ביום נגישות מכללתי. סיור ומפגשים עם אנשים עם מוגבלות שכלית.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
המכללה האקדמית אורנים	כמצוין מעלה	מסטר ב' תשע"ט 24.2.19	החוג לחינוך מיוחד, המכללה האקדמית אורנים	ימי א' 15:45-17:15	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

סנגור עצמי לבעלי מוגבלות שכלית התפתחותית

- ❖ **היקף :** 30 ש"א
- ❖ **קהל היעד :** עובדות הוראה צעירות בתחום החינוך המיוחד, **מרכז השתלמויות - מרכז בית יעקב בירושלים.**
- ❖ **על הקורס :** אנשים עם מוגבלות הם חלק בלתי נפרד מכל חברה בה הם מצויים. אנשי המקצוע, ההורים והקהילה אמונים על סיוע, תמיכה וטיפול בהם מתוך רגשות של אהדה וחמלה. המודל החברתי מבקש להציע תובנות ותפיסות המדגישות את ההעצמה, יכולת הבחירה וזכותם של אנשים עם מוגבלות לעצב את חייהם בהתאם להעדפותיהם. תפקידה של החברה היא לתמוך בהגשמת את שאיפותיהם ורצונם. בוגרות הקורס תהיינה גרעין להובלת שינוי תפיסתי בתחום המודעות להעצמת אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית כמדברים בעד עצמם.
- ❖ **מטרת הקורס :** הכרת המודל החברתי של המוגבלות וכלים למיצוי זכויות - ידע, מודעות ודרכי פעולה.
- ❖ **תכנים מרכזים :**
 - השקפה תורנית וערכים של כבוד לכל אדם
 - אחריות החברה ביצירת שוויון הזדמנויות לאנשים עם מוגבלות
 - תפיסת אוטונומיה מול סיכון- רצון האדם מול טובת האדם
 - בחירה וזכות לטעות
 - עקרונות אלו ייבחנו במעגלי ההשתייכות השונים של אדם עם מוגבלות - במסגרת בית הספר, המשפחה, הקהילה והמדינה.
- ❖ **דרכי הוראה :** מפגשים עם אנשים עם מוגבלויות ובני משפחה, ובעלי תפקידים שונים המציגים גישה ייחודית בתחום. אופן ההוראה יהיה בהרצאות, סדנאות, סימפוזיונים וסיור מסכם.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
סמינר מרכז בית יעקב, ים	כפי שצוין מעלה	סמסטר א' תשע"ט 16.10.18	מרכז ההשתלמויות מרכז בית יעקב, ים	ימי ג' 17:00-20:30	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

מיזמים חברתיים עסקיים לשילוב תעסוקתי של אנשים עם מש"ה

❖ היקף : 45 ש"א

❖ קהל היעד : סטודנטים מהמחלקה לניהול ומהמחלקה לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

❖ על הקורס :

שינויי מדיניות וחקיקה בנושא שיעור ההשתתפות של אנשים עם מגבלות בכלל, ועם מש"ה בפרט בשוק העבודה, לא השפיעו רבות על היקף השילוב שעודנו מצומצם מאוד. יחד עם זאת, התפתחו בעולם מודלים מבטיחים לשילוב תעסוקתי של עובדים בעלי מש"ה במיזמים חברתיים-עסקיים המופעלים במסגרת ארגונים עסקיים, ארגוני מגזר שלישי, ובשילובים שונים בין עסקים וארגוני המגזר השלישי.

עקרונות השילוב במיזמים אלו מבוססים על ההנחות הבאות: תפיסת עבודתם של אנשים בעלי מוגבלויות כבעלת ערך כלכלי, הגדלת מגוון אפשרויות תעסוקה, הגדלת הכלים לעידוד העסקה, פיתוח מודלים חדשניים בעלי שתי שורות רווח: עסקי וחברתי. מודלים אלו החלו להתבסס גם בארץ, אך עדיין היקפם מצומצם ונחוצה חשיפה נוספת של יזמים למודלים אלו, העקרונות להפעלתם, והכלים הנחוצים ליישומם המוצלח. ייחודיות קורס זה היא בשימוש במערכת סימולציה ניהולית-חברתית במסגרת קוביית רוטשילד – מרכז לעשייה חברתית אפקטיבית, המהווה מרכז הדרכה סימולטיבי ייחודי בארץ ובעולם, שמאפשר למידה התנסותית מתקדמת בסוגיות של ניהול חברתי ומיזמים חברתיים-עסקיים.

❖ מטרות-

- ללמד ולחשוף את הסטודנטים ליכולות וכישורים אשר יסיעו בשילוב אנשים עם מש"ה בעולם התעסוקה.
- ללמד ולחשוף את הסטודנטים למורכבות של ניהול היברידי ולערך המשותף.
- להגביר את המוטיבציה בקרב מנהלי העתיד לייחודיות ולערך הטמון בתעסוקת אנשים עם מש"ה.
- לפתח ולהקנות לסטודנטים כלים וידע ניהולי המתאימים לפיתוח וניהול מיזמים חברתיים עסקיים לשילוב תעסוקתי.

❖ תכנים עיקריים-

אחריות חברתית וביור ערכי - מחויבות החברה לשונה, היכרות עם עולם מש"ה, חשיפת מגוון האפשרויות והמודלים לשילוב בתעסוקה בשלושת המגזרים: בתעשייה, בשירות הציבורי ובמגזר השלישי - תמונת מצב בישראל ובעולם. אחריות חברתית בעסקים, אחריות חברתית במגזר הציבורי. הכרת מודלים של עסקים חברתיים, מיפוי המודלים החדשים לשילוב אנשים עם מש"ה בתעסוקה.

❖ דרכי הוראה - דרך ההוראה העיקרית תהייה על בסיס סימולציות שנאצרו במיוחד לתכנים אלו, הרצאות, סיורים וסדנאות.

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב	כמצוין מעלה	סמסטר ב' תשע"ט 27.2.19	אוניברסיטת בן-גוריון בנגב	ימי ד' 14:00-17:00	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

סוגיות בלימודי מוגבלויות והשלכותיהן בייעוץ גנטי

❖ **היקף :** 26 ש"א

❖ **קהל היעד :** לסטודנטים לתואר שני בייעוץ גנטי וכן סטודנטים לרפואה, סיעוד, ובריאות הציבור, **בפקולטה לרפואה, האוניברסיטה העברית, ירושלים.**

❖ **על הקורס :**

בדיקות גנטיות לאבחון הרקע למוגבלות שכלית הופכות עם השנים למפורטות ומדויקות יותר ומאפשרות אבחון במספר גדל והולך של משפחות עם מוגבלות שכלית, כמו גם בהריונות ללא סיכון מוקדם למוגבלות שכלית. על אף היתרונות שבמציאת האבחנה, היא מציבה קשיים בפני האדם המאובחן, משפחתו, והצוות המטפל. הקורס מיועד לפתח את הידע (תיאורטי ופרקטי) של סטודנטים לייעוץ גנטי, רפואה, סיעוד ובריאות הציבור, בתחום העבודה עם אנשים עם מוגבלויות ועם בני משפחתם, זאת היות ובעלי מקצועות הרפואה פוגשים, כחלק בלתי נפרד מעבודתם, אנשים שנולדו עם מוגבלויות שכליות ובני משפחתם, ונתקלים לא פעם בדילמות הקשורות בטיפול באוכלוסייה זו. בקורס יידונו בהרחבה סוגיות סביב בדיקות גנטיות לפני ובמהלך הריון לאבחון מוגבלות שכלית ודרכים למסירת המידע להורים

❖ **מטרות :**

- ✓ הכרות עם הרקע התיאורטי בנוגע לעובדות ומספרים אודות בעלי מוגבלות שכלית בישראל.
- ✓ קבלת ידע בכלים הגנטיים הקיימים כיום לאבחון הרקע למוגבלות השכלית.
- ✓ הכרות עם התאוריות המרכזיות בלימודי מוגבלות.
- ✓ חשיפה דרך מפגשים אישיים עם אנשים עם מוגבלויות והוריהם לעולמה של אוכלוסייה זו.
- ✓ הכרות עם החקיקה ומדיניות הרווחה בישראל כלפי אנשים עם מוגבלות.
- ✓ התנסות בדילמות מקצועיות הקשורות בייעוץ גנטי לאנשים עם מוגבלות שכלית לפני ובזמן הריון.
- ✓ קבלת כלים למסירת בשורה קשה בנוגע לאבחון של גורם גנטי למוגבלות שכלית להורים/אישה הרה.

❖ **תכנים עיקריים:**

אבחון גנטי של מוגבלות שכלית, מודלים למוגבלות, זכויות אדם של אנשים עם מוגבלות, מדיניות רווחה בישראל ביחס למוגבלות שכלית, מסירת בשורה קשה, מפגש עם הורה לילד עם תסמונת דאון, היכרות עם מושגים של מחלה וחולי, תפיסה אובייקטיבית וסובייקטיבית של מוגבלות, החלטות בנושא אבחון טרום-לידתי בהריון/טרומם השרשתי לזוגות/אישה עם מוגבלות שכלית.

❖ **דרכי הוראה:**

הקורס יכול להוציא הרצאות פרונטליות, סיור בבית חולים הדסה ומפגש עם בעלי מוגבלויות שכלית המועסקים כאן, סדנא בהנחיית "שותף-תוכניות שילוב בירושלים", מפגש עם הורה לילד עם מוגבלות שכלית

מקום הלימודים	קהל יעד	מועד פתיחה משוער	מוסד מכשיר	מתכונת לימודים	לרישום
פקולטה לרפואה, אוניברסיטה העברית, ביה"ח הדסה עין כרם	כמצוין מעלה	סמסטר ב' תשע"ט 10.3.19	אוניברסיטה עברית	ימי ד'	תמנע גבאי מרקביץ 03-9601122

משתלמים

קורסי קרן שלם
לשנה"ל תשע"ט
2018-2019

כיוונים ומגמות
ללימודים חדשניים
לאנשי מקצוע בתחום המוגבלות
שכלית התפתחותית

קרן שלם

שד' מנחם בגין, 5 | בית דגן, 50200

טל': 03-9601122 | פקס: 03-9604744

www.kshalem.org.il | קרן שלם גם ב

صندوق شاليم، لتطوير الخدمات
للأفراد ذوي المحدودية العقلية
التفكيرية في السلطات المحيطة
The Shalem Fund
for Development of Services for People with
Intellectual Disabilities in the Local Councils
פיתוח שירותים לאדם עם מוגבלות שכלית
התפתחותית ברשויות המקומיות